

TÝLOVÉ ZABEZPEČENÍ OBRANNÉ OPERACE

Organizaci týlového zabezpečení obranné operace ovlivňuje způsob přechodu vojsk do obrany, půjde-li o přechod do obrany při zahájení bojové činnosti nebo v průběhu útočné operace, budou-li vojska v přímém dotyku s nepřítelem nebo mimo dotyk, budou-li používány zbraně hromadného ničení nebo pouze klasické prostředky ničení.

Z hlediska metodiky práce týlu je zvlášť důležité si uvědomit, že obrana, i když je důležitým druhem bojové činnosti a musí svou odolností a úporností vést k snížení bojeschopnosti nepřítele, je jen vynucená a dočasná forma bojové a zejména operační činnosti vojsk, která musí jako jednu ze svých funkcí naplnit požadavky na vytvoření všech předpokladů pro rozhodující útočnou činnost. To znamená, že činnost týlu při řešení úkolů obrany musí vždy souběžně učinit všech-

ny přípravy pro přechod do útočné operace. Důležitým úkolem týlu jak při přechodu, tak v průběhu vedení obranného boje či operace je zabezpečení dostatečného stupně odolnosti a plné akceschopnosti jak v podmínkách vedení boje s klasickými prostředky ničení, tak při úhroze nebo použití všech druhů zbraní hromadného ničení. Dalším je požadavek dynamičnosti v práci. Specifické úkoly přináší období přechodu do obrany a vlastní vedení obranné operace včetně všech projevů aktivity při zabezpečování protipřípravy, protiztečí, protiútoků a protiúderů, při zabezpečení její úpornosti nebo manévrovosti, popř. odchodu vojsk a konečně pak přechodu do útočné operace.

V článku rozeberu nejdůležitější otázky týlového zabezpečení v obranné operaci.

Materiální zabezpečení

Charakteristickým rysem materiálního zabezpečení obranné operace je zejména nerovnoměrnost spotřeby materiálních prostředků a to jak z hlediska jednotlivých druhů materiálu, tak druhů vojsk a také pokud jde o její časové rozložení. Pravidelná spotřeba až na vliv možných ztrát se u základních druhů materiálu projeví pouze u proviantu, i když v důsledku činnosti nepřítele, zejména při použití různých druhů zbraní hromadného ničení, může j zde dojít k výkyvům a nárůstu potřeby úhrady ztrát.

U munice bude spotřeba značně kolísat. Nejvyšší bude u svazků 1. sledu na směr hlavního úderu nepřítele zejména v období odrážení jeho útoku a v průběhu vedení úporné obrany na místě. Zvláště vysoká spotřeba bude u protitankové dělostřelecké, protiletadlové a ženijní munice. Pro zabezpečení protipřípravy počítáme pro vyčleněné prostředky s jedním palebným průměrem i více. Pro zabezpečení protiztečí, protiútoků a protiúderů bude třeba zvýšit rozsah zejména vezené munice u zbraní a na nejbližších stupních

vojskového týlu nad normy pohyblivých zásob jednotek přeložením i nad normovanou únosnost tahačů a zbraní a dále předsunováním vozidel s municí od nadřízených stupňů týlu. Stejně tak bude nutné zvyšovat množství munice v ohniscích a uzlech obrany tak, aby byla kryta alespoň denní spotřeba a případný boj v obklíčení. Na druhé straně nižší spotřeba bude na pasivních úsecích fronty a v hloubce operační sestavy, kde s výjimkou protiletadlové munice a munice potřebné pro hromadnou střelbu na nízko letící cíle bude celková spotřeba munice minimální (pro boj s výsadky a diverzními skupinami apod.).

Stejně tak nerovnoměrná a kolísavá spotřeba bude i u PHM. Nižší spotřeba bude u bojových vozidel, ale naopak značně vyšší může být u dopravní techniky, ženijních strojů a agregátů. Vcelku však spotřeba PHM nedosáhne výše kalkulované pro útočné operace a přibliží se jí pouze u vojsk, která povedou protizteče, protiútoky a protiúder. Určité zvýšení spotřeby si vyžádá zabezpečení manévru

vojsky při přeskupování sestavy a při opatřeních k obnově bojeschopnosti po úderech nepřítelů.

Z ostatních druhů materiálu může dojít k značnému zvýšení spotřeby a potřeby doplňování zejména u ženijního, zvláště zatarasovacího materiálu. I když v závislosti na stavu terénu a jeho možnostech bude snaha značnou část materiálu pro budování obrany čerpat z místních zdrojů, přesto zvláště u ženijní munice dojde k značnému zvýšení potřeby.

V podmínkách vedení obrany při rozsáhlém zamoření terénu nebude zanedbatelná ani potřeba přísunu nezadržné pitné vody a prostředků k zabezpečení ochrany osob, zbraní a techniky.

V armádní obranné operaci připadá na spotřebu hlavních druhů materiálu tato skladba:

- munice 2000—2500 i více tun, tj. 50—60 %,
- PHM 1000—1500 tun, tj. cca 25 %,
- ostatní materiál cca 1000—1500 tun, tj. 25—30 %.

Z tohoto přehledu vyplývá oproti útočné operaci celkové zvýšení potřeby a ostatního materiálu na úkor pohonných hmot a maziv. Konkrétní rozsah spotřeby v kalkulacích jednotlivých kolísá podle plánovaných a plněných úkolů. Při plánování materiálního zabezpečení musí vše pečlivě zvážit orgán týlu v součinnosti s vševojskovými štáby a s druhy vojsk tak, aby se odhad a plán maximálně přibližovaly skutečnosti.

Základem materiálního zabezpečení i v obraně jsou pohyblivé zásoby vojsk a stanovené operační zásoby armád a front. Dochází-li k přechodu do obrany

v průběhu útočné operace, bude základním úkolem všech nadřízených stupňů týlu co nejrychleji doplnit zásoby podřízeným do výše stanovených norem. Přitom ale s ohledem na konkrétní situaci nemusí být striktně dodržováno základní schéma doplňování zásob přísunem od nadřízeného k podřízenému, ale spíše bude pravidlem odběr prostředky nižšího stupně týlu od nadřízeného. Potřebná část sil a prostředků musí však být v pohotovosti k přísunu k vojskům, která plní aktivní funkci obrany vedením protiztečí apod.

K snížení rozsahu přísunu zásob z hloubky je nutné intenzivním týlovým průzkumem zjišťovat všechny vhodné dostupné místní zdroje a to jak materiální, tak pokud jde o dílenské a opravářské prostředky, prostředky pro praní prádla, pro hygienickou očistu a účelně jich využívat.

V obraně budeme vysokou pozornost věnovat také ubytování vojsk a to zejména v zimních a obtížných povětrnostních podmínkách. Při zabezpečování všech požadavků zachování bojeschopnosti vojsk je nutné organizovat budování zemiňanek, přístřešků, úkrytů a úpravu jiných vhodných objektů k ubytování vojsk, jejich odpočinku a dodržování hygieny.

Pro zabezpečení obranného boje je nutné počítat s vytvářením zvýšených zásob zejména u vojsk, která působí na samostatných směrech, a to jak složením těchto zásob na zem, tak vytvářením mobilních záloh materiálu k zabezpečení rychlého manévru zásobami pro krytí zvýšené spotřeby nebo pro úhradu ztrát. Počítáme i s nutností doplňovat zásoby zejména munice, proviantu ale i některých speciálních druhů materiálu vzdušnou cestou, zvláště pro vojska v obklíčení.

Zdravotnické zabezpečení

Zdravotnické ztráty budou v průběhu obranné operace nerovnoměrné. Největší zdravotnické ztráty očekáváme během 1. dne operace, při hromadných jaderných úderech nepřítelů a v období protiúderů. Možné průměrné denní zdravotnické ztráty v obraně v % z počtu vojsk — viz tabulku 1.

Průměrné denní zdravotnické ztráty v % v armádní obranné operaci — viz tabulku 2.

Při vedení obrany bez použití ZHN můžeme počítat s denními ztrátami takto:

- celkovými 2,2—4,1 %, z toho:
- nenávratnými 0,5—0,9 %,
- zdravotnickými 1,7—3,2 %.

Výhoda daná zředěním operační sestavy je na druhé straně vyvážená převahou

útočníka zejména v počtech zbraní hromadného ničení v prostorech, kde vede hlavní úsilí útočné operace.

Zdravotnická služba má ztíženy podmínky pro plnění úkolů léčebně odsunového zabezpečení zejména raněných v ohniscích napadení ZHN, protože nepřítel je povede především do těch prostorů, kam bude směřovat úsilí jeho postupu a zdravotnickou pomoc bude nutné poskytovat pod tlakem času.

Při spěšné zaujaté obraně bude zdravotnická služba organizovat léčebně odsunové úkoly zpravidla souběžně s přeskupováním sil a prostředků k zabezpečení obrany.

Při zabezpečování protiúderů plní zdravotnická služba souběžně úkoly k zabez-

Tabulka 1

Bojová činnost	Pluk	Divize	Armáda
Bez použití jaderných zbraní	10,0—15,0	4,0—6,0	1,7—3,2
S použitím jaderných zbraní	20,0—40,0	15,0—25,0	4,5—6,3

Tabulka 2

Bojová činnost	Druh ztrát							
	jaderné	klasické	chemické	biologické	ne-mocní	reaktivní stavy	zbytková radiace	celkem
Bez použití jaderných zbraní	—	1,0—2,0	0,3—0,7	0,3—0,4	0,1	—	—	1,7—3,2
S použitím jaderných zbraní	3,0—3,5	0,5—1,0	0,3—0,7	0,3—0,4	0,1	0,1—0,2	0,2—0,6	4,5—6,3

V D-1 lze předpokládat zdravotnické ztráty od jaderných zbraní až 8,7 % a do D-3 do 10,5 %.

pečení odsunu a pomoci raněným vzniklých v průběhu vedení obranného boje a souběžně píní i variantní dynamické fáze boje protiúderných uskupení.

Schopnost nepřítel způsobovat ztráty v celé hloubce operační sestavy armády, požadavky na manévrovost vojsk v obraně a značná šířka pásu obrany svazků vedoucích boj na samostatných směrech vyžadují rozptýlení sil a prostředků zdravotnické služby a jejich uskupení tak, aby byly včas pohotovы k zásahu.

Vycházíme-li z potřeby poskytovat

- první pomoc ihned,
- předlékařskou pomoc na praporečnických obvazích do 2 hodin,
- první lékařskou pomoc do 2—4 hodin a
- odbornou lékařskou pomoc na divizních obvazích (nebo SZO) do 4—6 hodin, musíme jednotlivá zařízení zdravotnické služby maximálně přiblížit předpokládaným ohniskům zdravotnických ztrát, vzniklých až již v důsledku použití zbraní hromadného ničení nebo v důsledku bojové činnosti vojsk.

Na stupni operačního týlu má zvláštní význam účelný manévr samostatnými zdravotnickými oddíly, jakožto základními mo-

bilními prvky, kterými zdravotnická služba disponuje. Rozvíjejí se na úrovni divizních obvazích svazků 1. sledu a za mezilehlými postaveními, 15—20 km za čarou rozvinutí obvazích svazků a to zejména na směrech předpokládaného hlavního úderu nepřítel. Větší část samostatných zdravotnických oddílů je účelné ponechat nerozvinutou v jednotlivých zdravotnických zálohách rozčleněných po směrech vedení obranné i protiúderné činnosti a v hloubce obrany. Spolu se samostatnými zdravotnickými oddíly se do těchto záloh začleňují i zdravotnické odsunové prostředky, prostředky hygienicko-protepidemického zabezpečení a část zdravotnického materiálu. Nejvíce zdravotnických odsunových prostředků musíme začlenit do zálohy optimálně rozmístěné s ohledem na směr hlavního úderu nepřítel k použití pro likvidaci ohnisek hromadných zdravotnických ztrát a pro uvolňování zdravotnických etap. Svazky, určené k protiúderu, posilujeme zdravotnickými oddíly a odsunovými prostředky.

Zvláštností taktiky zdravotnické služby v obranné operaci je obdobně jako v soudobé taktice týlu vůbec manévrovost a to jak pokud jde o pohyb a využívání prostředků, tak pokud se týká rozsahu

zdravotnické pomoci. V podmínkách převahy nepřítele a úhrady odchodu vlastních vojsk bude rozsah zdravotnické pomoci na etapách zužován na základní opatření k umožnění rychlého odsunu raněných a manévru etapami. S tím souvisí i nutnost manévru odsunovými prostředky tak, aby etapy byly včas uvolňovány odsuny raněných do nejbližší nemocniční základny. Není vyloučen ani opačný postup rozšířením rozsahu zdravotnické pomoci u etap, které budou zabezpečovat úporný boj v obraně i v případném obklíčení. V tomto případě musí být příslušné etapy včas posíleny jak personálně — z prostředků posilových skupin armádního odřadu zdravotnických posilových skupin a jiných, tak materiálně — z prostředků armádního zdravotnického skladu apod. Při boji v obklíčení je nezbytné počítat i se vzdušným odsunem s využitím vrtulníků a letadel. Přitom bude ale třeba udělat vše pro to, aby bylo možné pečovat o raněné na vojenských etapách až do vyjití z obklíčení. Divizní obvazště a rozvinuté samostatné zdravotnické oddíly musí mít vytvořeny podmínky pro ukládání vyššího počtu raněných a nemocných zejména s využitím improvizovaných prostředků z místních zdrojů.

S rozšířením zdravotnické pomoci na

jednotlivých etapách je nutné počítat i na pasivních a vedlejších směrech činnosti vojsk při obraně na široké frontě, kdy vzdálenost nejbližší rozvinuté nemocniční základny může být značná a odsunové prostředky jsou využívány zejména na hlavním směru činnosti nepřítele.

Aktivnost obrany s přechodem do protiofenzivy a do útočné operace vyžaduje i na úseku zdravotnického zabezpečení předvídavost a pružnost v řízení sil a prostředků tak, aby úkoly byly včas zabezpečeny. To předpokládá mít stále v rukou potřebné síly a prostředky v záloze a včas s nimi manévrovat na exponované směry činnosti. Rozhodující úlohu přitom má organizace včasného odsunu, uvolňování zejména nejnižších zdravotnických etap tak, aby byly schopné přesunu a další činnosti ve prospěch dynamických fází operační a bojové činnosti vojsk.

V obranné operaci nemůžeme podceňovat ani zvýšené nároky na hygienické a protiepidemické zabezpečení v důsledku delšího pobytu vojsk na místě. Zvláštní význam má přitom dobře organizovaný hygienicko-epidemiologický průzkum, zabezpečení hygienické čistoty, dezinfekce a dezinfekce, zásobování nezávadnou pitnou vodou a zabezpečení racionálního stravování.

Organizace týlu

Předpis „Oper-1-3“ v čl. 59 definuje organizaci týlu jako „přípravu, rozvíjení a přesuny týlových svazků, útvarů a zařízení pro všestranné zabezpečení vojsk v jakýchkoli podmínkách, opatření k ochraně proti zbraním hromadného ničení, ochranu a obranu týlových objektů zaměřenou na dosažení odolnosti systému týlového zabezpečení vojsk.“

V podmínkách přípravy a vedení obranné operace musí organizace týlu plně vycházet z jejich charakteristických rysů a zabezpečovat především potřebnou odolnost a manévrovost.

Hloubka týlového pásma může dosahovat u armády 100 i více km. Týlové svazky, útvary a zařízení zaujímají prostory, které vytvářejí předpoklady pro protitankovou obranu, pro ukrytí osob, týlové techniky a materiálu s maximálním využitím ochranných vlastností terénu a nepoškozených objektů. Tuto skutečnost často prakticky podceňujeme. Jedním z nejdůležitějších opatření, které zabezpečí úspěšné splnění úkolů týlu v těchto podmínkách je týlový průzkum, který musí včas poskytovat řídícím orgánům hodnotné zprávy nezbytné pro organizaci

a činnost týlu. Cílem tohoto průzkumu na operačním stupni je zejména zjistit stav železnic, silnic, letišť, prostorů pro nejvýhodnější rozmístění týlových svazků, útvarů a zařízení, určit trasy výstavby polního potrubí, zjistit stav a možnosti místních zdrojů, chemickou, radiační, hygienicko-epidemiologickou a epizootickou situaci v zájmovém prostoru. Toto je úkol nemalý a zejména při přechodu do obrany, kde bude zvlášť nutné se opírat o podrobnou znalost situace v zájmovém prostoru si vyžádá předvídavost a včasné vyčlenění dostatečného počtu sil a prostředků k jeho zabezpečení.

Rozmístění týlových svazků, útvarů a zařízení musí odpovídat konkrétní bojové situaci, uskupení vojsk, úkolům, které tato uskupení plní, musí zabezpečovat neustálou připravenost k manévru, nejlepší využití všech sil a prostředků, týlu, jeho životaschopnosti, plynulou práci, ochranu proti zbraním hromadného ničení, umožňovat rychlé svinutí a přemísťování. Přitom je zvlášť důležité rozptýlení rozmístění týlu, stranou od předpokládaných objektů napadení zejména zbraněmi hromadného ničení.

I když při rozmísťování týlu nelze při-

pustit žádnou šablonu, je třeba vycházet z požadavku, aby byly rozmístovány

— týlové jednotky praporů v bojových sestavách praporů nebo bezprostředně za nimi,

— první sledy týlů pluků (obvazistě a část vyprošťovacích a dílenských prostředků útvaru) mezi 1. a 2. sledem nebo v hloubce bojové sestavy pluku zhruba do 15 km,

— druhé sledy týlů pluků na úrovni 2. sledu svazku nebo za bojovou sestavou svazku (kolem 30 km),

— první sledy týlů svazků (divizní obvazistě nebo samostatný zdravotnický oddíl a prapor oprav techniky) mezi 1. a 2. sledem nebo v hloubce bojové sestavy svazku,

— ostatní týlové útvary svazků jako druhý sled týlu za bojovou sestavou svazku do 40 km od předního okraje,

— pohyblivé armádní základny v hloubce 80–120 km.

— ostatní týlové útvary svazků jako druhý sled týlu za bojovou sestavou svazku do 40 km od předního okraje,

— pohyblivé armádní základny v hloubce 80–120 km.

Týlové velitelské stanoviště armády se rozmísťuje 20–30 km za velitelským stanovištěm.

Železniční tratě a silnice se při přechodu do obrany obnovují co možná nejbližší k vojskům 1. sledu. Stejně tak také trasa polního potrubí se zvolí tak, aby odpovídala v dalším požadavku vedení útočné operace.

Mimořádný význam pro vytvoření podmínek nepřetržité práce týlu v obranné operaci má zabezpečení odolnosti týlu zejména proti účinkům zbraní hromadného ničení. Zabezpečení odolnosti operačního týlu včetně zájmových komunikací a objektů na nich je jednou z nejdůležitějších povinností velitelských a týlových orgánů.

Proto podle situace nelze vyloučit nutnost ve zvlášť naléhavých a zdůvodněných případech posílovat jednotlivé prvky sestavy týlu i dalšími silami a prostředky např. k ochraně důležitých objektů na komunikacích, pro zvládnutí zem-

ních prací a zejména při odstraňování následků jejich napadení ZHN.

Při zabezpečování odolnosti týlu v obranné operaci musíme k snížení potřeby zemních prací, objemu sil a prostředků v maximální míře využívat k ochraně osob, materiálu a techniky zejména příznivých vlastností terénu a nepoškozených objektů. Zvláštní důraz položíme na důsledné maskování, dodržování světelné a přesunové kázně.

V zájmu plynulého plnění úkolů týlu i při narušení jeho sestavy činností nepřítel je nutné vytvářet pohyblivé zálohy všech prostředků týlu a rozmísťovat je decentralizovaně podle předpokládaného použití. Pro všechny týlové svazky, útvary a zařízení vylahčujeme a včas připravujeme záložní prostory s vhodnými komunikacemi pro jejich skryté zaujetí.

Při plánování obranné operace má zvláštní význam včasné zplánování a usměrňování opatření týlového zabezpečení vojsk pro protitúder.

To vyžaduje zejména

— včasné doplnění zásob materiálu u vojsk určených k vedení protitúderu a vytvoření zvýšených zásob zejména munice a PHM,

— včasné odsun raněných a nemocných a plné uvolnění zdravotnických etap,

— předsunutí vyprošťovacích a odsunových prostředků do sestavy protitúderního uskupení,

— rozvinutí samostatných zdravotnických oddílů a nemocničních základů k poskytování zdravotnické pomoci na směrech protitúderu,

— vyčlenění silničních jednotek a útvarů k obnově silnic.

Organizace týlu v obranné operaci musí odpovídat požadavkům nepřetržitého zabezpečení vojsk při jejich přechodu do útoku. To vyžaduje mít již v průběhu obranné operace v pohotovosti dostatečný počet týlových útvarů a zařízení frontu i armády a vytvořeny takové zásoby, aby byla zabezpečena plná potřeba materiálu a jeho včasný přísun vojskům, včetně odsunových a léčebných prostředků k silničnímu zabezpečení útočné operace.

Splnění složitých a rozsáhlých úkolů týlového zabezpečení vojsk při vedení obranné operace je možné jen za předpokladu jejich hlubokého ujasnění, reálného zplánování a zabezpečení úkolů týlu v posloupnosti dané konkrétní situací přechodu vojsk do obrany, jejím úporným vedením a zabezpečením jejich přechodu do rozhodného útoku. Včasnost splnění těchto úkolů vyžaduje úzkou součinnost týlu s vševojskovými štáby a druhy vojsk a včasné předvídání potřebných opatření. K tomu musí být plně zaměřeno zejména velení týlu, které musí pružně a citlivě reagovat na vývoj operační situace a s předstihem zabezpečovat zejména včasné manévry týlovými svazky, útvary a zařízeními a potřebnými zásobami.